

MEYMÛN b. MİHRÂN

(ميمون بن مهران)

Ebû Eyyûb Meymûn
b. Mihrân el-Cezerî er-Rakkî
(ö. 117/735)

Tâbiîn âlimi ve kadı.

40 (660-61) yılında doğdu. Babasının İstahrlı esirlerden biri olup daha sonra âzat edilen mevâlî arasında yer aldığı ifade edilmekle birlikte kendisinin Hevâzin kabilesinin Benî Nasr b. Muâviye kolunun mevlâsı (Yezîd b. Muhammed el-Ezdî, s. 37) ya da Ezd kabilesine mensup Ümmû Nemir isimli bir kadının âzatlısı (İbn Sa'd, VII, 478) olduğu belirtilmektedir. Züh'd yönünü anlatan menkıbeler dışında hayatı hakkında fazla bilgi yoktur. Haccâc b. Yûsuf es-Sekaffî ile âsi İbnü'l-Eş'as arasında 82 (701) yılında Deyrûlcemâcîm'de meydana gelen savaşa kadar Kûfe'de yaşayan Meymûn b. Mihrân bu tarihten sonra el-Cezîre bölgesine giderek Rakka'ya yerleşti ve kumaş ticaretiyle meşgul oldu. el-Cezîre Valisi Muhammed b. Mervân tarafından Harran'da beytûlmâlin başına getirildi. Ömer b. Abdülazîz döneminde haraç tahsildarlığı ve kadılık yapmak üzere el-Cezîre bölgesine tayin edildi. Ömer b. Abdülazîz'in bu tayin sırasında verdiği tâlimat literatürde kadılar için davranış modeli olarak kaydedilir. Ömer b. Abdülazîz'in vefatının ardından II. Yezîd devrinde de bir süre bu görevde kaldı. Hişâm b. Abdülmelik döneminde 107 (725) yılında Kıbrıs seferine çıkan Suriye ordusuna kumanda ettiği nakledilir (Taberî, VII, 40). Mekhûl b. Ebû Müslim, Hasan-ı Basrî ve İbn Şihâb ez-Zührî ile birlikte zamanının önde gelen dört âliminden biri kabul edilen Meymûn b. Mihrân 117 (735) yılında Rakka'da vefat etti; ölüm tarihi 116 olarak da kaydedilmektedir.

Hadis rivayeti konusunda sika olduğu belirtilen Meymûn b. Mihrân aralarında Ebû Hüreyre, Hz. Âişe, İbn Abbas ve İbn Ömer'in de bulunduğu sahâbîlerden genellikle ibadet ve ahlâka dair hadisler rivayet etmiştir. Kendisinden oğlu Amr b. Meymûn, Sâlim b. Ebû'l-Muhâcir, Ca'fer b. Burkân, Haccâc b. Ertât, Ebû Bîşr Ca'fer b. İyâs, Humejd et-Tavîl, A'meş, İbn Cüreyc ve Evzâî gibi âlimler rivayette bulunmuştur. Rivayetleri arasında devrinin itikadî-siyasî tartışmalarını yansıtan görüşler de yer almaktadır.

Meymûn b. Mihrân'ın, yaşadığı dönemin sosyopolitik şartlarını iyi değerlendi-

rerek Şîa-Emevî mücadelesinde ılımlı bir yol izlediği söylenebilir. Sahâbe devrinden intikal eden itikadî-siyasî tartışmaların ağırlıkta olduğu tâbiîn devrinde bu tartışmalardan, fitne ve karışıklıklardan uzak durmayı tavsiye etmiştir. Kader, iman-amel ilişkisi, büyük günah işleyenlerin durumu gibi kendi döneminde sıkça tartışılan konularda görüşlerini açıklayarak imanının artıp eksilebileceğini belirtmiştir. Dindarlığı ve takvâsı ile tanınan Meymûn b. Mihrân özellikle mal ile imtihan konusunda insanları uyarmış, onları yöneticilere yakınlık göstermekten ve resmî görev talep etmekten sakındırmıştır. Ayrıca helâl-haram sınırına riayet ederek nefsi terbiye etmeyi öğütlemiş, ferdin ıslahını, huzurlu ve dengeli bir toplumun tesisini öngören görüşler ortaya koymuştur. Toplumun ıslahı için öncelikle âlimlerin ve idarecilerin davranışlarını düzeltmeleri gerektiğini belirten Meymûn b. Mihrân'a göre zalim bir yöneticiye doğru yolu göstermekten daha büyük bir hayır yoktur.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Abdülhakem, *Sîretü 'Ömer b. 'Abdil'azîz*, Kahire 1346/1927, s. 127-128; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VII, 477-479; Halife b. Hayyât, *et-Tabakât* (Zekkâr), II, 820; İbn Habîb, *el-Muhabber*, s. 347, 478; İbn Kuteybe, *el-Ma'ârif* (Ukkâşe), s. 448-449, 577; Belâzürî, *Ensâb*, III, 100; Taberî, *Târîh* (Ebû'l-Fazl), VII, 40; İbn Abdürabbih, *el-İkdu'l-ferid*, II, 433-434; III, 416; V, 48; İbn Ebû Hâtîm, *el-Cerh ve't-ta'dîl*, VIII, 233-234; Cehşiyârî, *el-Vüzerâ' ve'l-küttâb*, s. 53-54; Yezîd b. Muhammed el-Ezdî, *Târîhu'l-Mevşîl* (nşr. Ali Habîbe), Kahire 1387/1967, s. 37; Muhammed b. Saîd el-Kuşeyrî, *Târîhu'r-Rakka* (nşr. İbrâhim Sâlih), Dimaşk 1419/1998, s. 42-61; Ebû Abdullah el-Halîmî, *el-Minhâc fi şu'abi'l-îmân* (nşr. Hilmî M. Fûde), Beyrut 1399/1979, III, 201; Ebû Nuaym, *Hilye*, IV, 82-97; Zehebi, *A'lâmü'n-nûbelâ'*, V, 71-78; İbn Kesir, *el-Bidâye*, IX, 314; İbn Hacer, *Tehzîbü't-Tehzîb*, X, 390-392; İbnü'l-İmâd, *Şezerât*, I, 154; F. M. Donner, "Maymûn b. Mihrân", *IEJ* (İng.), VI, 916-917.

HALİT ÜNAL

MEYMÛNE

(ميمونة)

Meymûne (Berre) bint el-Hâris
b. Hazn el-Hilâliyye
(ö. 51/671)Hz. Peygamber'in
son olarak evlendiği hanımı.

590 yılı civarında doğdu. Resûl-i Ekrem ile evlenmeden önce adı Berre idi. Hz. Peygamber "cömert, dürüst ve itaatkâr" anlamına gelen bu ismi taşımayı insanın kendini tezkîyesi olarak kabul ettiğinden adını Meymûne olarak değiştirdi (*DîA*, I,

333). Annesinin Hind (Havle) bint Avf olduğu bilinmektedir. Öz kardeşleri arasında Hz. Abbas'ın eşi Ümmû'l-Fazl Lübâbe, Hâlid b. Velîd'in annesi Lübâbe es-Suğrâ, ana bir kardeşleri arasında Hz. Hamza'nın eşi Selmâ (Sülmâ) bint Urmeys, Ca'fer b. Ebû Tâlib'in eşi Esmâ bint Urmeys ve Resûl-i Ekrem'le üç ay kadar evli kaldıktan sonra vefat eden Zeyneb bint Huzeyme de (İbn Abdülber, IV, 405) bulunmaktadır. İslâm'ın zuhurundan bir süre önce evlendiği Mes'ûd b. Amr es-Sekaffî'den ayrılmasının ardından Ebû Rühm b. Abdüluzzâ ile evlenen Meymûne kocasının ölümü üzerine Hz. Peygamber ile evlenmek istediğini Ümmû'l-Fazl Lübâbe'ye açmıştı. Hz. Abbas veya Ca'fer b. Ebû Tâlib de Resûl-i Ekrem'e onu nikâhlanmasını teklif etmiş, Resûlullah umretü'l-kazâyâ hazırlanırken Mekke'deki amcası Abbas'a haber göndererek Meymûne ile evlenmesine aracılık yapmasını istemişti. Hicretten önce İslâmiyet'i kabul eden Meymûne'nin, Hz. Peygamber'in evlenme niyetini öğrenince kendini ona hibe ettiği, kendisini Peygamber'e hibe eden mümin kadının evliliğini Peygamber de onu nikâhlanmayı dilediği takdirde sadece Peygamber'e mahsus olmak üzere onaylayan âyetin (el-Ahzâb 33/50) bu olay üzerine indiği, Resûl-i Ekrem'in ona 500 dirhem mehir verdiği ve bundan sonra bir daha evlilik yapmadığı rivayet edilmektedir.

Bazı evliliklerinde siyasî hedefler de güden Hz. Peygamber'in bu evliliğiyle, yetmiş kadar sahâbînin şehid düştüğü Bi'rîmaüne olayından (4/625) sonra Meymûne'nin mensup olduğu Arabistan'ın güçlü kabilelerinden Âmir b. Sa'saa ile akrabalık kurmak istediği anlaşılmaktadır. Resûl-i Ekrem Meymûne'yi Mekke'de nikâhlanmak istemiş, fakat müşrikler umre için kendilerine verilen sürenin dolduğunu söyleyerek onu şehri bir an önce terk etmeye zorlayınca bu evlilik Zilkade 7'-de (Mart 629) Mekke-Medine yolu üzerinde bugün Nüveyriye diye anılan Serif mevkiinde gerçekleşmiştir. Evliliğin Resûlullah ihramlıyken mi yoksa ihramdan çıktıktan sonra mı yapıldığı konusunda farklı görüşler ileri sürülmüşse de nikâhın ihramlıyken kıyıldığı, zıfâfın umreden sonra gerçekleştiği anlaşılmaktadır (Bu-hârî, "Megâzî", 43; Müslim, "Nikâh", 48). Bu evlilikten sonra Âmir b. Sa'saa kabilesine mensup heyetler Medine'ye gelip Hz. Peygamber'le görüşmüş ve kabile halkı İslâmiyet'i kabul etmiştir.

Meymûne 51 (671) yılında Serif'te yahut Mekke'de bulunduğu sırada vefat